ÑAPA

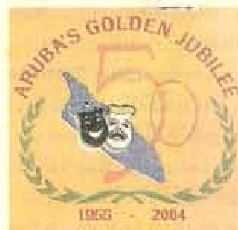
AMIGOE WEEKENDBIJLAGE ZATERDAG 14 FEBRUARI 2004

INTERVIEW 5 Tres en Felix Suzanna

JONGEREN 8 Tumba, Tambú

Vijftig jaar Carnaval

Goud voor Aruba

Aruba kent een lange en rijke traditie in het vieren van carnaval. Al in de negentiende eeuw werd in familieverband een soort carnavalsviering gehouden, maar de georganiseerde optochten zoals wij die nu kennen zijn 'slechts' vijftig jaar oud. In die halve eeuw is het carnaval getransformeerd van een huiselijk gebeuren tot een feest van internationale allure.

Door Marjanne Havelaar

Volgende week staat heel Aruba een heel weekend lang op zijn kop. Veel carnavalsgroepen beginnen vrijdagavond al met een gezellig feest, uitlopend in de J'ouvert Morning & Pyjama Party in San Nicolas. Om een uur 's middags op de zaterdag begint de grote parade in San Nicolas, terwijl de zondag geheel gewijd zal zijn aan de grote parade van Oranjestad. Naar schatting veertigduizend mensen zullen zich verdringen langs de kant van de weg om de duizenden 'jumpende' paradedeelnemers gade te slaan. Glitters, veren en bonte kleuren zullen een lust voor het oog vormen, terwijl de muziekbands de menigte met keiharde muziek opzwepen alsmaar door te dansen, bijvoorbeeld op het ritme van de nieuwste roadmarch *Kibra...kibra...kibra...*

Vijftig jaar geleden ging dat allemaal heel anders. Geen grote vrachtwagens volgestapeld met geluidsboxen, geen sexy kostuums met veren, geen dranghekken langs de straten.
Toch zijn de overeenkomsten met de eerste officiële carnavalsparade van 1955 wel aanwezig. De prins en pancho voeren nog steeds de parade aan, samen met de carnavalskoningin van het jaar. Hare majesteit reed ook toen al koninklijk op een praalwagen, vergezeld door een gevolg van dansende mensen.

Al in de negentiende eeuw werd door kleine groepen mensen in familieverband een soort carnavalsviering gehouden. Pas in de dertiger jaren van de vorige eeuw begonnen de verschillende clubs met het organiseren van gekostumeerde bals of debutantenbals in de carnavalstijd. De reeds lang ter ziele gegane Lago Marine Club en Pan-Am Club, maar ook de nog steeds actieve Aruba Tivoli Club, zijn bekende namen uit die tijd. Later vierde iedere zichzelf respecterende sociale club wel de een of andere festiviteit rondom carnaval.

Het duurde echter tot 1945 voordat de feestende menigte de straat opging. De Aruba Tivoli Club beet het spits af door trucks te versieren en de koningin een ereronde door de straten van Oranjestad te laten rijden. Kleine muziekgroepen en gekostumeerde mensen completeerden de korte stoet. In San Nicolas vierden groepen, vooral uit de Britse West-Indische eilanden afkomstige bewoners het einde van de Tweede Wereldoorlog. Met hun steelbands veroverden zij stormenderhand de straten van Lago Heights. Shushu Baby Leonard Turner was zonder twijfel de eerste die met zijn steelband door de straten paradeerde, in latere jaren gevolgd door onder andere Robert Murray en Calvin Assang.

De grote aantrekkingskracht van het carnaval in die jaren bestond niet zozeer uit het deelnemen aan of kijken naar de parades, maar uit wat daaraan vooraf ging. Vrouwen zaten weken, soms maandenlang in groepjes bij elkaar thuis kostuums te naaien. Mannen timmerden en knutselden in hun schaarse vrije tijd aan de praalwagens. De muzikale leden van de gemeenschap oefenden vele uren om hun ritmes zo swingend mogelijk te krijgen.

Steeds meer clubs volgden het voorbeeld van de Aruba Tivoli Club en hielden optochten in de straten.
De Tivoli Club besloot in 1949 om een echte parade te organiseren. Het concept sloeg enorm aan en men besloot de krachten te bundelen om ieder jaar een groot evenement te organiseren. Dit leidde tot de oprichting van de Centrale Carnaval Commissie Aruba (CCCA) in 1954. Hiermee was het eerste officiële carnavalsorgaan geboren. Initiatiefnemer hiervoor was Eric Arends van de Tivoli Club, oftewel Shon Tushi. De toenmalige voorzitter van de Tivoli Club, Dolfi Oduber, viel de eer te beurt om de eerste voorzitter van het carnavalsorgaan te worden. De rest van het eerste bestuur was afkomstig van de verschillende andere clubs. Tien jaar later, in 1964, veranderde de naam van de organisatie in Stichting Arubaanse Carnaval (SAC). Op 11 november van dat jaar om 11:11:11 uur werd deze stichting opgericht. Haar taak was en is nog steeds om het Arubaanse carnaval te coördineren.

Al in de 19e eeuw werd door kleine groepen mensen in familieverband een soort carnavalsviering gehouden

INTERNATIONAAL
Milio Jesus Croes, oftewel Milo werd voorzitter van de SAC en zou dat maar liefst 37 jaar blijven. Onder zijn leiding groeide het carnaval uit tot een internationaal bekend spektakel, dat een grote aantrekkingskracht bleek uit te oefenen op toeristen. De op 19 april 1922 geboren Croes zag in dat om het carnaval tot een vaste traditie te maken, het noodzakelijk was om de jeugd erbij te betrekken. Dit leidde tot de jaarlijkse verkiezingen van ook een carnavalskoningin en prins en pancho voor de jeugd. Voor zijn inspanningen werd Croes op 15 april 1971 koninklijk onderscheiden. Hij mag zich sinds die dag Ridder in de Orde van Oranje Nassau noemen. Van de inmiddels zeer carnavalsminnende bevolking kreeg hij in de loop van de jaren een andere, voor hem wellicht betekenisvollere titel, namelijk die van "Vader van ons carnaval". Het carnaval groeide in hoog tempo. Niet alleen nam het aantal deelnemers toe, maar ook werd het aantal activiteiten in de loop van de jaren sterk uitgebreid. De kinderen kregen hun eigen parade in Oranjestad al in 1956. Pas twintig jaar later werd de eerste kindercarnavalskoningin gekroond. Vanaf 1957 maakte San Nicolas deel uit van de officiële carnavalsviering. Volgens de CCCA zou het onterecht zijn om San Nicolas niet te betrekken bij het carnaval, aangezien de straatparades daar ooit waren begonnen. In 1964 werden de eerste verkiezingen voor prins en pancho en de carnavalskoningin onder de jeugd gehouden. In datzelfde jaar won Paul Connor het eerst Calypso festival. Een jaar later veroverde hij de titel Roadmarch King met het liedje "Pork for Sale".

Muzikaal werden de parades in die tijd gedomineerd door de steelbands. Vanaf 1967 kwam daar verandering in , toen Arnold Beyde en Samuel Hodge de eerste drumband organiseerden voor de "Goldfingers Fun Club". Uit de beginletters van hun beider namen ontstond de term ASAMBEHO als naam voor het specifieke ritme dat zij ontwikkelden.

TUMBA
Een andere muzikale 'eerste' vond plaats in 1971, toen Casin Giel het eerste tumbafestival won met *'Temporada di Carnaval'*. Eigenlijk had de SAC dit festival bedoeld als een eenmalige activiteit om geld bijeen te brengen ter dekking van de steeds maar groeiende onkosten van het carnaval. Het tumbafestival werd wegens het enorme succes een jaarlijks terugkerend gebeuren, waarin steeds meer zangers en componisten zich van hun beste kant lieten zien. Een naam die daarbij niet onvermeld mag blijven is die van Juancho Kock. Hij won zijn eerste tumbatitel in 1973. Hoewel hij niet ieder jaar op de eerste plaats eindigde heeft Kock tot nu toe wel de meeste titels gewonnen. Door die prestatie kan hij met recht Rey di Tumba genoemd worden.
Een aantrekkelijk nieuw element werd aan het carnaval toegevoegd in 1981, in de vorm van de Tivoli Lighting Parade. De nachtelijke parade met de lichtjes en glinsterende kostuums bleek meteen een doorslaand succes en is sindsdien niet meer weg te denken uit het programma van het carnaval.
Het meest spannende onderdeel van het jaarlijkse carnaval is ongetwijfeld de verkiezing van de carnavalskoningin, de reina . Al maanden van tevoren zijn de jongedames druk bezig met bedenken van kostuums, programma's en cadeautjes voor de juryleden. Niet onbelangrijk daarbij is het bijeenbrengen van voldoende geld. Veel potentiële kandidates hebben het podium niet gehaald, omdat vaderlief de benodigde financiën, soms duizenden florins, niet had. Allerlei clubs en buurten kiezen een vertegenwoordigster. Vroeg in het seizoen wordt dan de mooiste van de club gekozen, die vervolgens meedingt in de nationale verkiezing.
De eerste koninginverkiezing vond plaats in 1955 in het Lago Sport Park te San Nicolas. Het was een prachtig schouwspel, totdat de publiekslieveling werd gediskwalificeerd, omdat zij een split in haar jurk had. De eerste kroon ging naar Evelina Croes, kandidate voor de Aruba Tivoli Club. In de eerste vijftien edities van de koninginneverkiezing droegen de jongedames lange witte japonnen, alsof ze op weg waren naar het altaar. Een kleurig accent bestond uit de rode cape die daaroverheen werd gedragen. De kandidates zaten tijdens de verkiezing keurig op een rijtje op het podium, geflankeerd door hun prins. In de loop van de jaren zijn de presentaties interessanter en de japonnen vrijer geworden. Tegenwoordig mogen de jongedames zich hullen in een kostuum naar keuze in desnoods alle kleuren van de regenboog.

LUXE
Ook de parades zijn sterk van karakter gewijzigd. De eerste parades bestonden naar Nederlands model uit praalwagens die door auto's werden voortgetrokken. Vrijwel alle deelnemers hadden een plaatsje op een van de wagens. Het komische aspect speelde een belangrijke rol in de thema's die voor de verschillende wagens werden gekozen.
Het aantal praalwagens is in de loop van de jaren sterk afgenomen. De *roadpiece* werd ontdekt, eerst voor een enkele persoon, later werden ze steeds groter. Tegenwoordig zijn er voornamelijk grote roadpieces waarvoor soms hele groepen mensen nodig zijn om ze voort te duwen.
Ook het aantal deelnemers is sterk uitgebreid. Ging in 1955 nog slechts een enkeling te voet mee met de parade, tegenwoordig bestaat deze voor het overgrote deel uit grote groepen jumpende carnavalsvierders. Daarbij is ook de aankleding van zowel de personen als de roadpieces steeds luxueuzer geworden.
Hoewel bij tijd en wijle stemmen opgaan om te proberen het tij te keren en wat afstand te nemen van de overdaad, blijkt ook dit jaar weer uit de ontwerpen dat kosten noch moeite gespaard zijn om zo goed mogelijk voor de dag te komen. Per slot van rekening gaat het om het vijftigste jaar, en een gouden jubileum mag best met veel pracht en praal gestalte krijgen.

